

Jak psát?

Podstatou **úvahy** je zamyšlení nad problémem na základě získaných poznatků, cílem je dospět k určitému závěru. S úvahou se můžeme setkat v **uměleckém stylu**, v **publicistice**, ve **vědeckých dílech**. Úroveň myšlení a znalosti, životní zkušenosti určují hloubku úvahy. Má některé společné rysy s výkladem, ale úvaha nepoučuje, má vést k zamyšlení, vyjadřuje subjektivní názory autora.

Znaky: subjektivní postoje pisatele, argumentace, logická výstavba textu, různé úhly pohledu

Slohový postup: úvahový

Kompozice:

- **od jednotlivého k obecnému** (od zkušeností, poznatků k obecnému závěru)
- **začít obecnou zkušeností**, poznatky dokládat konkrétními příklady
- úvod: ■ seznámení s tématem, cílem úvahy
- stať: ■ zamyšlení nad problémem, předkládání argumentů, dílčí závěry, hodnocení (nebezpečí generalizace)
- závěr: ■ zobecnění, shrnutí, předložení možného řešení

Jazykové prostředky:

- spisovná čeština
- slovesa a slovní spojení vyjadřující myšlenkové pochody (*myslím si, podle mého názoru, pokud nad tím uvažuji*)
- užití autorského plurálu – 1. osoba množného čísla (*zamysleme se, položme si otázku*)
- hodnotící výrazy (*úspěch, význam, důležitý, vynikající, prostý, velmi, výjimečně*)
- větná stavba je složitější, věty s významem příčin, následku, podmínky, řečnické otázky

Cvičná zadání

Práce versus rodina

VÝCHOZÍ TEXT

„Práce chvíli počká, než dítěti ukážete duhu. Duha ale nebude čekat, až budete hotovi s prací.“

Patricia Claffordová

ZPRACOVÁNÍ: úvahový text reagující na citát uvedený ve výchozím textu (funkce výchozího textu inspirativní)

Vše se dá dnes koupit! Anebo ne?

VÝCHOZÍ TEXT

„Ty nejlepší věci v životě jsou zadarmo.“

(rčení)

ZPRACOVÁNÍ: úvahový text reagující na rčení uvedené ve výchozím textu (funkce výchozího textu inspirativní)

Mohu svým jednáním ovlivnit ekologické podmínky na planetě?

VÝCHOZÍ TEXT

Podle zprávy o stavu světových ekosystémů pro Mezivládní panel OSN pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES) hrozí v budoucnu až milionu druhů rostlin a živočichů vyhynutí, u mnohých se tak stane již v příštím desetiletí. Za úhynem organismů stojí úbytek pitné vody, lesů, opylujícího hmyzu, čistého vzduchu a další faktory.

(21století.cz)

ZPRACOVÁNÍ: úvahový text zabývající se otázkou uvedenou v názvu zadání (funkce výchozího textu inspirativní)

Ukázkové vypracování zadání

„Budoucnost závisí na tom, co uděláte dnes.“

ZPRACOVÁNÍ: úvahový text reagující na uvedený citát

Mahátma Gándhí

Ukázková práce – nadprůměrná práce

Každý člověk si představuje budoucnost jinak. Někdo touží po šťastné rodině, dětech, krásném domku na venkově, jiný zase po cestování, dobrodružství, další po úspěchu v práci, po penězích. Jak toho však dosáhnout? Získáme vše tvrdou prací, anebo nám pomůže štěstí či náhoda? Lidé zkoušejí různé cesty, jak naplnit své sny. Někdo nechá vše na osudu, jiný si podrobně plánuje své životní kroky.

Já osobně si myslím, že bychom si měli vážit každého dne, který nám život připraví, a využít jej tak, aby i díky němu byly naše zítřky ještě lepší. Velmi často zapomínáme na to, jak je ono **dnes** důležité. Právě ty skutky, které v daný den učiníme, určí to, jak bude vypadat naše budoucnost. I z tohoto důvodu mám za to, že bychom si měli více vážit každého nového rána, protože nám nabízí šanci udělat nová rozhodnutí nebo se vyvarovat chyb, jichž jsme se dopustili dříve.

Podle mého názoru nemá smysl odkládat činy až na **někdy**, na lepší příležitost. Ze své zkušenosti mohu potvrdit, že se život znenadání obrátí naruby a žádné **někdy** už nepříjde. A právě tehdy si člověk uvědomí důležitost každého dne, kdy se mohl rozhodnout jinak. Není v našich silách připravit se na veškeré možné nástrahy života. Jakmile si myslíme, že máme vše pod kontrolou, život nám velmi rychle a jasně ukáže, že je tomu naopak, ozve se „božský smích“.

Myslím si, že ale není dobré životem jenom tak proplouvat, spoléhat se na náhodu a čekat, kdy nás potká štěstí a naše sny se nám samy vyplní. Dosáhnout vysněného cíle je výsledek dlouhé a usilovné práce.

A tak i nyní, kdy mě čeká ona „zkouška dospělosti“ – maturita, věřím rčení, které nám často připomínala naše učitelka: „Štěstí přeje připraveným.“

1A V prvních větách žák naznačuje téma úvahy.

1B + 3A používání řečnických otázek – typický znak úvahy

2B Žák zařazuje slovesa vyjadřující myšlenkové pochody – typický znak úvahy (*já osobně si myslím*).

2B užití autorského plurálu – typické pro úvahový slohový postup (*často zapomínáme*)

1B zvýraznění slova, které je nositelem tématu (*dnes*)

2B užití výrazů vyjadřujících subjektivní postoj pisatele (*mám za to, podle mého názoru, ze své zkušenosti*)

1B + 2B zvýraznění slova (*někdy*), které je v kontrastu s předcházejícím zvýrazněným slovem (*dnes*) – záměrné opakování tohoto slova k vyjádření důrazu

3B určité zobecnění – typický znak úvahy (*tehdy si člověk uvědomí*)

2B Žák používá obraty typické pro úvahový slohový postup (*si člověk uvědomí, jakmile si myslíme, myslím si*).

2B využití obrazného pojmenování (*božský smích*)

3A Žák prokazuje schopnost správně vystavět větné celky.

1A Žák vyjadřuje svůj postoj k zadanému tématu.

2B + 3B Promyšlená kompozice, žák závěr vyjádřil rčením.

HODNOCENÍ PRÁCE

1A – 4 body, 1B – 4 body, 2A – 5 bodů, 2B – 5 bodů, 3A – 4 body, 3B – 4 body = celkem 26 bodů

Rady a tipy: Písemná práce funkčně zpracovává zadané téma, práci však poněkud chybí hlubší ponor do tématu. Bylo by vhodnější uvést nejen svůj názor, ale také se na danou problematiku podívat z druhého úhlu pohledu.